

MITROPOLITUL
ANTONIE DE SUROJ

REFLECTII

O călătorie duhovnicească

Traducere din limba engleză
DRAGOȘ DÂSCĂ

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfintitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
2014

© Anthony Bloom, 2003. This translation is published
by arrangement with Bloombury Publishing Plc.

© Doxologia, 2014, pentru ediția de față.

ISBN: 978-606-666-291-8

Cuprins

Pregătirea pentru călătorie	7
Cu mijlocul încins	9
Călătoria	33
Bartimeu	35
Pilda vameșului și a fariseului	53
Zaheu vameșul	73
Pilda fiului risipitor	91
Pildele despre Judecata de Apoi	107
Scopul călătoriei	131
Învierea și Crucea	133

Pildele despre Judecata de Apoi

Învățați de la smochin pilda: Când mlădița lui se face fragedă și odrăsleşte frunze, cunoașteți că vara e aproape. Asemenea și voi, când veți vedea toate acestea, să știți că este aproape, la uși. Iar de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl. Privegheați deci, că nu știți în care zi vine Domnul vostru.

Matei 24, 32-33. 36. 42

Ceea ce m-a frapat mai mult decât o dată, atunci când citeam sau predicam despre anumite pasaje din Evanghelie, este faptul că noi propovăduim Judecata ca fiind Vestea cea bună. „Și veți auzi de războaie și de zvonuri de războaie; luați seama să nu vă speriați” (Mt. 24, 6), „ridicați capetele voastre, pentru că răscumpărarea voastră se apropie” (Lc. 21, 28). Chiar și ultimele cuvinte din Cartea Apocalipsei: „Vino repede, Doamne Iisuse”⁴⁹, care au fost scrise cu o atât de mistuitoare nădejde și tânjire de Biserica primară, sună

⁴⁹ Cf. Apoc. 22, 20: „Vino, Doamne Iisuse” [n. tr.].

amenințător pentru unii: ei le răspund cu o rugăciune ce-i aparține Fericitului Augustin: „O, Doamne, facă-se voia după cum voiești... dar nu încă”. Pentru majoritatea creștinilor chiar și numai gândul la Judecata lui Dumnezeu este înfricoșător; ei se gândesc la posibila osândă, nu la biruința ce va să fie a dreptilor (Mt. 12, 20) și a lui Dumnezeu. Foarte puțini și-ar însuși ca rugăciune cuvintele rostite cândva de un tânăr: „Te iubesc, Doamne! Dacă biruința Ta înseamnă nimicirea mea, lasă-mă să pier, dar fie ca biruința Ta să se împlinească!”.

Uităm prea ușor făgăduința lui Hristos: „Cel ce ascultă cuvântul Meu și crede în Cel ce M-a trimis are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat de la moarte la viață” (In 5, 24). Aceste cuvinte nu ne dau sentimentul victoriei fiindcă nu suntem suficient de dedicați nici în tângirea noastră după biruința lui Dumnezeu – indiferent de costul pe care îl plătim noi –, nici în credința noastră: chiar și binecunoscutele cuvinte: „Cred, Doamne, ajută necredinței mele”⁵⁰, ne depășesc uneori pe mulți dintre noi.

Și totuși judecata *este* veste bună. Ea cuprinde promisiunea că Domnul va veni și-Și va aduna copiii și că nu va mai fi nici o suferință și nici un rău nu va mai exista. Dar este o veste bună și într-un alt sens, mai surprinzător: din Biblie reiese limpede faptul că nu vom fi judecați după standarde omenești; măsura după care vom fi mășurați este afirmația severă și absolută a lui Dumnezeu că numai iubirea contează și, mai mult,

⁵⁰ Mc. 9, 24 [n. tr.].

iubirea neprihănită și deplin manifestată în chipul viețuirii noastre (Iac. 2). Adesea această afirmație ni se pare prea grea pentru ca s-o putem răbda: „Doamne, cine se va mântui?“, întreabă Petru. „La oameni aceasta e cu neputință, la Dumnezeu însă toate sunt cu putință.” (Mt. 19, 25)

Scara de valori a lui Dumnezeu – oricât de supraomenească ar fi – reprezintă o mărturie a faptului că vocația noastră este să fim după asemănarea lui Dumnezeu și că tot ceea ce este mai mic decât aceasta nu este vrednic de om. Aceeași convingere transpare, într-un mod surprinzător, în episodul pe care Matei îl relatează în Evanghelia sa (Mt. 22, 15-22) despre tributul către Cezar: „Se cuvine să dăm dajdie Cezarului sau nu?”. Aceasta pare a fi o întrebare despre cetățenie și responsabilitatea socială a ucenicilor lui Hristos. Dar este mai mult decât aceasta, după cum tâlcuiește în chip dumnezeiesc unul dintre contemporanii noștri⁵¹: „Ce Mă ispitiți, fățarnicilor? Arătați-Mi banul de dajdie”, răspunde Hristos, și apoi: „Al cui e chipul acesta și inscripția de pe el? Răspuns-au ei: Ale Cezarului. Atunci a zis lor: Dați deci Cezarului cele ce sunt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu”. Ceea ce poartă chipul Cezarului este a acestuia, ceea ce poartă chipul lui Dumnezeu Îi aparține Lui: dă fiecăruia ce este al lui – banii celui care a bătut moneda și și-a imprimat chipul pe ea, iar întregul tău sine dă-I-l Celui al cărui chip este imprimat înlăuntrul tău; suntem ai

⁵¹ Din nefericire, nici Înaltpreasfințitul Antonie nu-l numește expres pe acest autor contemporan, nici editorul ediției în limba engleză nu oferă o notă explicativă despre această lacună; n. tr.

lui Dumnezeu la fel de deplin pe cât banii de dajdie sunt ai Cezarului.

Trebuie să ne lărgim foarte mult viziunea pentru a putea înțelege întreaga gamă a pildelor lui Hristos despre judecată. Ele nu se referă prea mult la a face, cât la a fi. În centrul judecății se află credința: oare nu Domnul Însuși spune: „Cel ce va crede se va mântui”⁵²? Dar aici e vorba de o credință mult, mult mai mare decât cea cu care suntem obișnuiți: „Iar celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: în numele Meu, demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână și chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma, peste cei bolnavi își vor pune mâinile și se vor face sănătoși” (Mc. 16, 17-18).

Însă cine mai poate sta înaintea judecății lui Dumnezeu, dacă de la acest criteriu nu există excepție? Nimeni, într-adevăr, dacă dreptatea trebuie împlinită conform regulilor omenești ale răsplătirii după faptă, dar „avem mijlocitor către Tatăl, pe Iisus Hristos Cel drept. El este jertfa de ispășire pentru păcatele noastre” (I In 2, 1-2); Cel care spune „n-am venit ca să judec lumea, ci ca să mântuiesc lumea” (In 12, 47). Înaintea cui va trebui să ne înfățișăm? Cine ne va osândi? Doi martori vor sta împotriva noastră în Ziua Domnului – conștiința noastră și Cuvântul lui Dumnezeu. Evanghelia spune: „Împacă-te cu pârașul tău degrabă, până ești cu el pe cale, ca nu cumva pârașul să te dea judecătorului, și judecătorul slujitorului și să fii aruncat în temniță. Adevărat grăiesc ție: Nu vei ieși de acolo, până ce nu vei fi dat cel

⁵² Cf. Mt. 16, 16: „Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi” [n. tr.].

de pe urmă ban” (Mt. 5, 25-26). Scriitorii duhovnicești adesea au identificat pe acest pârâș ca fiind conștiința noastră, cunoașterea sădită în fire a binelui și a răului și de Dumnezeu dăruită, despre care vorbește Pavel în Epistola sa către Romani: „Căci, când păgânii care nu au lege, din fire fac ale legii, aceștia, neavând lege, își sunt loruși lege, ceea ce arată fapta legii scrisă în inimile lor, prin mărturia conștiinței lor și prin judecățile lor, care îi învinovătesc sau îi și apără, în ziua în care Dumnezeu va judeca, prin Iisus Hristos, după Evanghelia mea, cele ascunse ale oamenilor” (Rom. 2, 14-16).

Un alt pârâș va fi chiar cuvântul lui Dumnezeu, „nu Eu vă judec, ci cuvântul pe care l-am grăit”⁵³, acest cuvânt care este adevăr și viață, la care întreaga noastră ființă răspunde, care ne poate însufleți, dar pe care noi încă îl respingem cu atât de multă nepăsare. „Oare, nu ardea în noi inima noastră, când ne vorbea pe cale?”⁵⁴, au spus pelerinii întorcându-se de la Emaus. Și totuși, atât de adesea, Hristos este nevoit să constate cu tristețe: „Eu am venit să fiu Lumină pentru lume, dar oamenii au preferat întunericul, fiindcă faptele lor erau întunecate”⁵⁵.

⁵³ Cf. In 12, 47-48: „Și dacă aude cineva cuvintele Mele și nu le păzește, nu Eu îl judec; căci n-am venit ca să judec lumea, ci ca să mântuiesc lumea. Cine Mă nesocotește pe Mine și nu primește cuvintele Mele are judecător ca să-l judece: cuvântul pe care l-am spus, acela îl va judeca în ziua cea de apoi” [n. tr.].

⁵⁴ Lc. 24, 32 [n. tr.].

⁵⁵ Cf. In 3, 19: „Iar aceasta este judecata, că Lumina a venit în lume și oamenii au iubit întunericul mai mult decât Lumina. Căci faptele lor erau rele” [n. tr.].

Pilda talanților (Mt. 25, 14-30). Domnul dăruiește fiecăreia dintre slugile Sale „un talant, în funcție de capacitățile sale”. El îi îmbogățește cu atât de multe posibilități pe cât pot ei duce și niciodată nu va cere de la ei altceva decât El le-a dăruit. Apoi ne lasă în voia noastră, nu abandonați, nu uitați, ci nestingheriți, liberi să fim noi înșine, liberi să ne comportăm cum dorim. Însă va veni o zi a judecății, o rezumare a întregii vieți noastre. Ce am făcut cu toate posibilitățile noastre? Am devenit ceea ce puteam deveni, am dat toate roadele pe care le puteam da? Și de ce nu ne-am ridicat la nivelul credinței pe care Dumnezeu o are în noi și I-am zădărnicit așteptările? La aceste întrebări, mai multe pilde oferă un răspuns. În cea despre care vorbim vedem că în loc de a-și schimba talanții, adică de a se folosi de ei, și prin aceasta, a-i supune riscului, sluga necredincioasă „ce luase un talant (viața sa, ființa sa, el însuși) s-a dus, a săpat o groapă în pământ și a ascuns argintul stăpânului său”.

De ce a făcut aceasta? În primul rând fiindcă era timid și laș – îi era frică să riște. Nu putea înfrunța teama unei pierderi și a consecințelor acesteia, nu putea înfrunța responsabilitatea. Și totuși, a nu risca nimic înseamnă a nu câștiga nimic. În viața noastră, lășitatea nu se raportează numai la bunurile materiale peste care ședem, precum cloșca pe ouă, dar, spre deosebire de aceasta, noi... nu „clocim” nimic! Se raportează la viața noastră, în întreaga sa complexitate, cu toate împrejurările pe care le trăim. Pentru a fi siguri că trecem nevătămați

prin viață, ne ascundem într-un turn de fildeș, ne zăvorâm mintea, ne înăbușim imaginația, ne învârtoșăm inima, devenim insensibili pe cât de mult ne stă în putere, fiindcă, mai presus de orice, ne este frică să fim răniți, loviți – și devenim în cel mai bun caz precum acele mici organisme marine care, fragile și vulnerabile, secretă o cochilie tare care le apără, dar care, de asemenea, le întemnițează într-o armură tare de coral, care le ucide încetul cu încetul. Siguranța și moartea se întrepătrund. Numai riscul și nesiguranța sunt compatibile cu moartea.

Prin urmare, lașitatea este sluga necredincioasă și dușmanul nostru cel dintâi. Dar oare nu ne sfătuiește Hristos, în două pilde (Lc. 14, 28-32)⁵⁶, să fim înțelepți și să nu ne înhăămăm la ceva ce nu putem dobândi? Care este deosebirea dintre sluga nevrednică și noi, pe de-o parte, și oamenii înțelepți și cu luare aminte care trebuie să fim, după dorința Sa? Deosebirea constă în două lucruri. Oamenii descriși de Hristos sunt doritori, nerăbdători, gata să riște. Ei au un spirit cutezător și întreprinzător, care nu este înăbușit sau sufocat de considerații prudente. Își măsoară puterile înfruntând

⁵⁶ „Că cine dintre voi vrând să zidească un turn nu stă mai întâi și-și face socoteala cheltuielii, dacă are cu ce să-l isprăvească? Ca nu cumva, punându-i temelie și neputând să-l termine, toți cei care vor vedea să înceapă a-l lua în râs, zicând: «Acest om a început să zidească, dar n-a putut isprăvi». Sau care rege, plecând să se bată în război cu alt rege, nu va sta întâi să se sfătuiască, dacă va putea să întâmpine cu zece mii pe cel care vine împotriva lui cu douăzeci de mii? Iar de nu, încă fiind el departe, îi trimite solie și se roagă de pace.” [n. tr.]

necazurile ce se abat asupra lor și acționează având o viziune realistă a vieții, ceea ce este și aceasta o formă de ascultare și smerenie. Duhul lor se avântă către Cer; ei sunt pregătiți să se numere în rândul celor ce „iau Împărăția prin străduință”⁵⁷, „care își pun viața”⁵⁸ pentru prietenii lor sau pentru Dumnezeu lor. Sluga care a fost izgonită de stăpânul ei nu dorea să-și asume nici un risc; ea a ales ca mai degrabă să nu se bucure de ceea ce primise decât să se primejduiască prin pierderea talantului.

Iar aici ne confruntăm cu un alt aspect al pildei: de ce era ea (de ce suntem noi) atât de înfricoșată? Fiindcă avem aceeași viziune despre Dumnezeu și viață pe care sluga o avea despre stăpânul ei: „Doamne, te-am știut că ești om aspru, care seceri unde n-ai semănat și aduni de unde n-ai împrăștiat. Și temându-mă, m-am dus de am ascuns talantul tău în pământ; iată, ai ce este al tău” [Mt. 25, 24-25]. Îl defăimează pe stăpânul său așa cum noi Îl defăimăm pe Dumnezeu și viața noastră. „Știam că ești aspru. Care mai era rostul să încerc? Ia-Ți ce este al Tău!” Dar ce este al lui Dumnezeu? Putem găsi răspunsul, așa cum am zis, în pilda banului de dajdie. Ce este al Lui este tot ceea ce avem! Când Îi dăm ceva înapoi sau El ia ceva înapoi – nimic nu este lăsat fie nouă, fie de noi. Aceste două gânduri sunt exprimate în Evanghelie: „Luați de la el talantul

⁵⁷ Cf. Mt. 11, 12: „Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum împărăția cerurilor se ia prin străduință și cei ce se silesc pun mâna pe ea” [n. tr.].

⁵⁸ Cf. In 15, 13: „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să și-l pună pentru prietenii săi” [n. tr.].

și aruncați-o pe această slugă neroditoare în întunericul cel mai din afară; de la el care nu avea, se va lua chiar și ceea ce avea”⁵⁹. Aceasta este chiar ființa lui, realitatea lui, sau așa cum spune Luca, „ceea ce i se pare că are”⁶⁰, adică talantul pe care l-a ascuns, l-a lăsat nefolosit, pe care l-a luat și de la Dumnezeu, și de la om⁶¹. Cuvintele lui Hristos se împlinesc astfel în cel mai tragic chip: „Din cuvintele tale vei fi găsit drept, și din cuvintele tale vei fi osândit”⁶². Oare nu a spus sluga, oare nu spunem noi: „Știam că ești om aspru”? Însă, nu mai avem nici o nădejde? Avem, într-adevăr! Și ea se întemeiază pe avertismentul Domnului, care este, la rândul său, o făgăduință: „Cu judecata cu care judecați, veți fi judecați”⁶³, și: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați”⁶⁴, pe care Sfântul Pavel o accentuează astfel: „Cine ești tu, ca să judeci pe sluga altuia? Pentru stăpânul său stă sau cade”⁶⁵. Toate aceste paragrafe sunt în mod limpede ilustrate într-o altă pildă rostită de Hristos, cea a slugii rele de la Matei 18, 32-35: „Slugă

⁵⁹ Cf. Mt. 25, 28-30: „Luați deci de la el talantul și dați-l celui ce are zece talanți. Căci tot celui ce are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce n-are și ce are i se va lua. Iar pe sluga netrebnică aruncați-o într-un întunericul cel mai din afară” [n. tr.].

⁶⁰ Cf. Lc. 8, 18: „Luați seama deci cum auziți: Celui ce are i se va da; iar de la cel ce nu are, și ce i se pare că are se va lua de la el” [n. tr.].

⁶¹ Adică talantul de care nici Dumnezeu, nici un alt om nu au putut să se folosească [n. tr.].

⁶² Mt. 12, 37 [n. tr.].

⁶³ Mt. 7, 2 [n. tr.].

⁶⁴ Mt. 7, 1 [n. tr.].

⁶⁵ Rom. 14, 4 [n. tr.].

vicleană, toată datoria aceea ți-am iertat-o, fiindcă m-ai rugat. Nu se cădea, oare, ca și tu să ai milă de cel împreună slugă cu tine, precum și eu am avut milă de tine? Și mâniindu-se stăpânul lui, l-a dat pe mâna chinuitorilor, până ce-i va plăti toată datoria. Tot așa și Tatăl Meu cel ceresc vă va face vouă, dacă nu veți ierta – fiecare fratelui său – din inimile voastre”.

Și totuși nu doar fiindcă suntem răi și lași față de Dumnezeu și față de viață nu suntem noi pregătiți să stăm înaintea judecății lui Dumnezeu. Capitolele 24 și 25 de la Evanghelia după Sfântul Matei, împreună cu analogiile lor, ne oferă mai multe indicii.

Pilda despre zilele lui Noe (Matei 24, 37-41) și Pilda lui Lot (Luca 17, 28-30).

Unde au greșit oamenii din timpul lor? Erau bine dispuși, erau voioși, comozi. Nu făcuseră nimic rău. De ce a venit potopul și i-a înghițit? Nu fiindcă, pe de-o parte, nu făcuseră nici un bine (totuși viața nu înseamnă a te abține de la a face rău, adică de la „a risipi”, ci înseamnă a face bine, adică „a aduna” împreună cu Hristos, Domnul nostru – Matei 12, 30) și, pe de altă parte, fiindcă deveniseră „carne”, adică își pierduseră toată valoarea spirituală a ființei, preschimbandu-se în brute, dobitoace domestice și lacome? Cât de mult din această caracterizare ni se potrivește nouă? Suntem atât de înclinați să abandonăm nevoița duhovnicească, efortul constructiv, dar care necesită costuri, strădania lipsită de egoism, preferând să fim

ușuratici, slabi și să spunem: „Dar eu nu fac nici un rău! Chiar dacă păcătuiesc în taină, ce are asta de-a face cu ceilalți? Eu sunt un om amabil, tolerant, alături de care poți trăi în pace. Pe cine-l preocupă că mă bucur de plăcerile mele, că fumez și beau fără măsură, că fac pariuri, că... ?”. Vai, dar ne preocupă pe toți! Motivul este faptul că nu suntem bucăți de unică folosință, părți autonome ale unui tot, ci mădulare vii ale fiecăruia, și astfel în noi și din cauza noastră întreaga omenire este jefuită de ajutorul Duhului lui Dumnezeu, lipsită de un potențial sfânt al lui Dumnezeu!

O a doua modalitate prin care atragem osândă asupra noastră este dezvăluită în *Pilda slugii celei rele* (Matei 24, 45-51). Acest om nu este nici măcar bine dispus și amabil. El caută plăcerea. Observă că Domnul Își întârzie venirea (Întârzie El cu adevărat? Oare nu are dreptate Petru când spune: „Dumnezeu nu întârzie, ci este îndelung răbdător”? – II Petru 3, 9⁶⁶) și profită de absența Stăpânului său, profită de puterea și responsabilitatea pe care acesta i le oferă pentru a-și satisface dorințele pe spinarea celorlalte slugi. Luați aminte! El nu este diferit de contemporanii joviali ai lui Noe și Lot sau de noi; el este doar puțin mai lacom; împreriările îi dau puterea să-și satisfacă poftele, caracterul vicios și dorința sa de stăpânire. El, de asemenea, se bucură pentru o vreme de impunitate și este încântat de ea. El știe că greșește; savurează răul. Probabil că râde

⁶⁶ „Domnul nu întârzie cu făgăduința Sa, după cum socotesc unii că e întârziere, ci îndelung rabdă pentru voi, nevrând să piară cineva, ci toți să vină la pocăință” [n. tr.].

de stăpânul său care lipsește. Cât de ușor este pentru om să alunece din bunătate în brutalitate feroce; cât de repede pisicuța devine ceea ce întotdeauna este în inima sa: o fiară de pradă! Fiți cu băgare de seamă! Oare nu ne avertizează Însuși Domnul: „Păcatul bate la ușă” (Fc. 4, 7), „Privegheați, deci că nu știți în care zi vine Domnul vostru[...] De aceea și voi fiți gata, că în ceasul în care nu gândiți Fiul Omului va veni” (Mt. 24, 42-44)?

Și din nou, un alt avertisment ne este adresat prin *Pilda celor zece fecioare, a celor zece domnișoare de onoare* (Mt. 25, 11-13).

Să fiu sincer? Mie nu-mi plac fecioarele înțelepte. Aș fi preferat ca ele să fi dăruit din untdelemnul lor fecioarelor nebune, să fie anatema de dragul lor (Rom. 9, 1-3)⁶⁷, într-o faptă nebunească de generozitate; dar nu acest lucru voia să-l sublinieze Hristos. El spune: „Ve-ghează!”. Cât de mulți dintre noi își petrec întreaga viață dormind? Numim aceasta visare cu ochii deschiși sau a fi înzestrat cu imaginație. Dar de fapt este somn adânc; realitatea devine visare, în timp ce visele capătă forța unui argument și chiar zilele devin nopți, iar viața un somnambulism, un mers prin somn. În afară de asta, nu este suficient ca să-ți închizi ochii pentru ca să se facă noapte, pentru ca să spunem că dormim? Oare nu suntem cu toții adormiți? Și oare nu Dumnezeu Însuși vorbește despre starea noastră prin cuvintele

⁶⁷ „Spun adevărul în Hristos, nu mint, martor fiindu-mi conștiința mea în Duhul Sfânt, că mare îmi este întristarea și necurmată durerea inimii. Căci aș fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru frații mei, cei de un neam cu mine, după trup.” [n. tr.]

lui Isaia (51, 17): „Voi, cei ce dormiți, treziți-vă!”⁶⁸? Mai sunt aprinse candelile noastre? Suntem noi fecioare înțelepte? Suntem noi, cei care credem că fecioarele înțelepte sunt egoiste, mai puțin egoiști decât ele? Putem să ne deșteptăm din visele noastre, bucuroși și iubitori, dornici să sacrificăm mica noastră realitate (o ultimă scânteie în candelile noastre ce se sting) pentru alții care au fost la rândul lor treziți de un strigăt în noapte, dar care descoperă cu groază că visării lor nu a supraviețuit nici un fel de realitate? Somn, vis, irealitate – doar atât se află în noi? Oare Ziua Domnului va veni asupra noastră ca un hoț ca să ne jefuiască de tot ce avem, de tot, tot, tot? Oare nu ne așteaptă decât întuneric, groază și vaiet?

Unde putem afla temei pentru nădejde? Paradoxal – îndeajuns de neașteptat – în *Pilda oilor și a caprelor* (Mt. 25, 31-46).

Dintr-un motiv inexplicabil, această pildă este citată mai mult decât oricare alta ca imagine a Judecării, o afirmație a finalității sale iremediabile. Totuși ne spune ceva esențial, nu despre moarte, osândă sau mântuire, ci despre viață: Dumnezeu nu-i întreabă nici pe păcătoși, nici pe drepti ceva despre convingerile lor sau despre cum au respectat rânduielele liturgice; tot ceea ce Domnul apreciază este gradul omeniei lor: „Însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine”.

⁶⁸ „Trezește-te, trezește-te, scoală-te, Ierusalime, tu care ai băut din mâna Domnului paharul urgiei Lui.” De asemenea, cf. Rom. 15, 34: „Treziți-vă cum se cuvine și nu păcătuiți” [n. tr.].

Însă pentru a fi om este nevoie de imaginație, de simțul umorului, de un simț al momentului potrivit și de o preocupare realistă și iubitoare pentru adevăratele nevoi și dorințe ale obiectului – sau să spunem „victimei” – grijii noastre. Iată o istorisire din viețile Părinților Deșertului pentru a ilustra acest punct de vedere. După o întreagă viață strălucită, din punct de vedere social și politic, petrecută la curtea Bizanțului, Sfântul Arsenie s-a retras în deșertul Egiptului, căutând o singurătate deplină și contemplativă. O doamnă de la curte, care fusese o mare admiratoare de-a sa, l-a căutat în pustie. A căzut la picioarele lui. „Părinte”, a strigat ea, „am făcut drum ca să te văd și să aud de la tine măcar o singură poruncă pe care jur să o păzesc întreaga mea viață!” „Dacă juri cu adevărat să nu-mi încalci voia, iată care este porunca mea: De auzi vreodată că mă aflu într-un anumit loc, tu să te duci în altul!” Oare nu aceasta este ceea ce mulți le-ar spune tuturor acelor făcători-de-bine a căror virtute sunt osândiți să o rabde?

Pentru mine, ideea principală din pilda oilor și a caprelor este următoarea: dacă ai fost om cu adevărat și în chip înțelept, atunci ești pregătit să pășești pe tărâmul dumnezeiesc, să fii părtaș la ceea ce este a lui Dumnezeu, fiindcă nimic altceva nu este Viața Veșnică decât chiar viața lui Dumnezeu pe care El o împărtășește făpturilor Sale. „Peste puține am fost puși, pe cele mari le vom primi”⁶⁹, fiindcă am fost vrednici de pământ, vom putea trăi viața Raiului, împărtășindu-ne de firea

⁶⁹ Cf. Mt. 25, 21: „Zis-a lui stăpânul: Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău” [n. tr.].

lui Dumnezeu, plini de Duhul Său. Dacă vom fi buni iconomi peste ceea ce nu a fost al nostru (toate darurile lui Dumnezeu), vom fi puși stăpâni peste ceea ce este al nostru, așa cum se arată atât de limpede în pilda iconomului necredincios (Lc. 16, 1-12).

Această lungă meditație despre o parte din pildele despre Judecată ar trebui să ne îndemne să pășim în-lăuntru nostru și să ne cercetăm propria viață și propriul suflet, și există un model pe care să-l urmăm, un model de cercetare de sine, pe care-l prezint aici doar ca pe o simplă, dar folositoare sugestie. Este luat din *Calea unui pelerin*⁷⁰, o lucrare duhovnicească clasică scrisă în secolul al XIX-lea.

Întorcându-mă cu toată luarea-aminte înăuntru sufletului meu și luând seama la mersul omului nevăzut, mă încredințez din experiență că nu-L iubesc pe Dumnezeu, că n-am iubire pentru aproapele, că nu cred în nimic din cele ce țin de religie și că sunt plin de mândrie și de iubire de sine. Toate aceste păcate grele le găsesc într-adevăr în mine atunci când îmi cercetez în chip amănunțit simțurile și faptele mele:

1. Nu-L iubesc pe Dumnezeu. Căci, dacă L-aș iubi, m-aș gândi mereu la El cu o bucurie pornită din adâncul inimii. Orice gând despre Dumnezeu mi-ar aduce în suflet o plăcere deosebită. Dimpotrivă, eu mă gândesc mult mai des și cu mai multă desfătare la cele pământești, pe câtă vreme cugetarea despre Dumnezeu

⁷⁰ Traducere de R.M. French, SPCK (1954) [am preluat traducerea Părintelui diacon Ioan I. Ică jr., *Povestirile unui pelerin în căutarea rugăciunii neîncetate*. Textul integral al redacției Optina, Editura Deisis, Sibiu, 2012, pp. 163-167].